

A történelemkönyvek hunokról szóló fejezete általában a Kárpát-medencébe keletről érkezett, Attila király vezette népcsoporttal foglalkozik. A hunok másik, a mai India Radzsasztán elnevezésű vidékére vonult és ott letelepedett csoportját csak a szakirodalomból ismerhetjük. A Demokrata dr. Aradi Éva India-kutató, a Magyarok VI. Világtalálkozóján A magyarság és a Kelet őstörténeti értekezlet elnöke segítségével tekinti át történetüket.

- Nem lett volna népszerűbb feladat a hunok nyugati ágával foglalkoznia?

- A sors határozta meg, hogy indológusként elsősorban a hunok keleten maradt ágával ismerkedjek meg. 1956 októberében magyar-újságíró szakos, elsős egyetemista voltam, amikor kitört a forradalom. Mivel részt vettem a röpcédulák sokszorosításában, 1957 márciusában négy civilbe öltözött, géppisztolyos ávós elvitt a lakásunkról. Három hónapig tartott a kihallgatásom, de semmit nem tudtak rám bizonyítani. Nem volt mit. Szabadulásom után sikeresen pótvizsgázhattam, de megélhetési okokból munkát kellett vállalom. Egy külkereskedelmi vállalat gyors- és gépíró levelezőt kereső hirdetésére jelentkeztem, ott ismerkedtem meg későbbi férjemmel. Amikor külkeresként a bombay-i konzulátusra került, feleségként éveket töltöttem vele Indiában, közben megtanultam angolul. Amikor hazajöttem, elvégeztem az ELTE-n a magyar-angol szakot, szerettem volna a tanszéken maradni, de azt mondták, ha már Indiában voltam, utazzak vissza és ott tanuljak indológiát. Végül 1976-ban kaptam meg a diplomámat, majd 1978-ban doktoráltam az ELTE-n Harmatta professzornál indiai irodalomból.

- Ezzel még nem jutottunk el az indiai hunokig.

- Innen már csak egy ugrás a történet folytatása. Kádár László debreceni tanszékvezető professzor szerkesztett Körösi Csoma születésének évfordulójára egy hétnyelvű bibliográfiát, amelybe Magyar Lajos erdélyi költőnek Körösi Csoma Sándor naplója című versét is betervezte, és engem kért meg, hogy fordítsam le hindire. A nyersfordítást aztán elküldtem Indiába egy költő ismerősömnek, aki rímbe szedte és nyolcadik nyelvként bele is került a kis füzetbe. Kádár tanár úr attól kezdve atyai jó barátomnak számított, aki azt javasolta, kutassuk együtt a hunok eredetét. Hérodotoszról írt egy kétkötetes könyvet, hogy kiket tartott a magyarok rokonainak, amelyhez két fejezettel magam is hozzájárultam.

- Körösi Csoma Sándor nevét általában az általa szerkesztett tibeti-angol szótárral kapcsolatban emlegetik, holott számunkra legalább ennyire fontos, hogy a magyarok őseit ő is Belső-Azsiában kereste.

- Körösi Csoma Kalkuttában írt, több mint háromszáz magyar és szanszkrit szóból álló jegyzéke komoly szakanyag. Ez a 14 nyelven beszélő tudós akkorra már áttanulmányozhatta a szanszkrit nyelvet és tapasztalatai alapján kijelenthette, hogy egy nyelvnek sincs annyi haszna a szanszkrit kutatásából, mint a magyarnak. Ezt még egy latin mondattal is kiegészítette, ami annyit jelent: Az eszmét én adtam, az anyagot ismeritek, dicsőségünket, kérlek keressétek. Ő tehát nagyon jól tudta, hogy őseinket Ázsiában kell keresni. Nekem eszményképem Körösi Csoma, ez a döbbenetes tudású ember, aki mindig is a magyarságért küzdött. Tibeten keresztül akart eljutni az ujugurok földjére, ahol a tudomány állítása szerint is legközelebbi rokonaink élnek.

- A történészek fehér és fekete hunokat különböztetnek meg. Mit takar az elnevezés?

- Az északi, fekete hunoknál - Attila is hozzájuk tartozott - felségjelzést, ám van más feltételezés is. A kínai források szerint arrafelé mindig fekete az ég, és állítólag ebből ered a nevük, míg az indiai források a bőrszínre utalnak. Én Bárdi László sinológussal értek egyet, aki felségjelzésnek tekinti a megjelölést. Az északi és déli hunok trónutódlás miatt kirobbant belviszálya következtében Krisztus után 90-ben a kínaiak legyőzték a két népcsoportot, akik 154-ben végképp kettéváltak. Az északiak elindultak Európa felé, a déliek a mai Nyugat-Kínába vándoroltak, az ott maradtak utódai, az ujugurok. A népesség 400-ra úgy megerősödött, hogy egy részük továbbvonult a görög és latin források szerinti Transzoxiána nevű területre, a mai Szir-darja és Amu-darja közötti meglehetősen kiterjedt síkságra. Már ekkor sem voltak csupán sátoros állattenyésztők, hanem művelt, kézműiparral rendelkező, földművelő nép. További erősödésük után elfoglalták Perzsia északi részét.

Folytatjuk

(Az india-kutatóval készült beszélgetés megjelent a Demokrata 2004. augusztus 5-i számában)

* * *

Stanik Bence

Jó volt jót tenni

A válaszúti és szamosújvári szórványkollégiumok felépítéséért táncoltak, énekeltek a néptáncgyűtéseken a vasárnapi adományozó esten. A Jót tenni jó elnevezésű ünnepségen fellépett az összes ko-

lozsvári és szamosújvári felnőtt néptáncsoport. *Kallós Zoltán és Panek Kati* énekelt a Magyar Operában szép számban összegyűlt közönségnek.

- Már negyven gyermeket megmentettünk a magyar nemzet számára, akik taníttatás nélkül maradtak volna - mondta el *Balázs Gyöngyi*, a *Kallós Alapítvány* elnöke az adományozó est elején levetített film-ben. A kolozsvári tévé által készített rövidfilm összefoglalta a Mezőség sajátos helyzetét: hiányzik az állami oktatás, ezért magániskolát és kollégiumot kell működtetni, ha nem akarjuk, hogy óvodai és elemi oktatás nélkül maradjanak a környék falvainak magyar anyanyelvű gyermekei. Ezt a feladatot vállalta fel a *Kallós* és a *Téka Alapítvány*. Ma már negyven iskolás és húsz óvoda jár a választói iskolába.

Balázs Gyöngyi elmondta, a *Kallóskúriát* már régen kinőtték, ezért volt szükség egy új, nyolcvan férőhelyes kollégium és szórványközpont felépítésére. Tavasszal egyik szárnyába már be is költöznek. Szamosújváron is hasonló a helyzet. A bennlakó diákoknak a zavartalan tanuláshoz, élethez új épületre van szükségük.

Az adományozást politikusok nyitották meg. A jegyekből és felajánlásokból 15-15 millió régi lej gyűlt össze mindkét alapítvány számára. Csak a választói kollégium felépítésének összköltsége több, mint 17 milliárd lej. Ennek nagy részét az *Apáczai- és az Illyés Közalapítvány* állja, de mint ahogy többször megfogalmazódott az est folyamán, minden segítségre nagyon nagy szükség van.

(Megjelent a *Szabadság* 2005. december 20-i számában)

Szerk. megjegyzés: Szamosújváron már működik a kollégium 50 gyermekkel. Ha sikerül őszre befejezni az épület második szintjét, úgy 90 gyermek elhelyezésére lesz lehetőség.

* * *

„A politika, a szerelem, az üzlet, az időjárás és a hangulat szüntelenül változik”

(*Balás Béla kaposvári megyéspüspök*)

* * *

Lovas Katalin

Boszorkányos botanika

Gesztenyeünnep

Szelíd csemege

A szelídesztenye méretben nem marad el vad társától, ám a termés alakját kivéve nincs közöttük hasonlóság. Őshazája az egykori örmény birodalom kisázsiai része. Az örmény „kaskeni” szóból eredeztethető a *Castanes*, illetve a gesztenye név.

Az ókori görögöknél, valamint a Római Birodalomban is kedvelt csemege volt. Megporzása érdekes technikával történik. A rovarok, miután a porzós virágok heringszagukkal magukhoz vonzották őket, a kissé ragadós virágport leszállítják a barka tövébe, ahol a bibére kerül. Így megtörténik a megtermékenyülés. A terméskezdemény eleinte apró bogáncshoz hasonlít, majd fokozatosan gömbölyödik, hízik, hogy október végére felpattanjon a burok, és láthatóvá váljék a csillogó, „gesztenyebarna” makktermés.

A szelídesztenye keményítőben ugyanolyan gazdag, mint a vadgesztenye, 20-30 százalék szacharózt, 5 százalék proteint és némi cseranyagot tartalmaz. A megszáritott levelekből forrázott tea jó az asztma és a hörghurut ellen.

Hazánk szelídesztenyes területein megadják a módját a szüretnek. Miután lerázták vagy leverték a terméseket, lábbal enyhén megtapossák őket, hogy a burok felpattanjon. A frissen összegyűjtött finomságokat hosszú nyelű, lyukacsos serpenyőbe teszik, és állandó rázás közben parázson megsütik. A szüret rendszerint gesztenyebállal zárul.

Hazánkban *Visegrád* és a szemközti *Nagymaros* környékén, az *Őrségben* és a *Vendvidéken* vannak nagyobb összefüggő szelídesztenyesek.

* * *

„Nem lehet úgy kimenni a templomból, mint ahogy bementünk oda.”

(*Mihályi Miklós plébános*)

„Jótettének soha, csak bűnének volt ára.”

(*Wass Albert*)

* * *